

Offentliggørelse af OECD-undersøgelse om overgangen fra dagtilbud til skole – hovedfund fra undersøgelsen

Undersøgelsens formål

OECD-undersøgelsen "Starting Strong V: Transitions from early childhood education and care to primary education" fokuserer på, hvordan 30 forskellige lande arbejder med børns overgang fra dagtilbud til skole. Danmark indgår i undersøgelsen, og Børne- og Socialministeriet samt en række interessenter på dagtilbudsområdet har leveret bidrag til den. Undersøgelsen sigter mod at opbygge et bedre vidensgrundlag om forskellige praksisser, strategier, politikker mv., der kan bidrage til at sikre bedre sammenhæng i børns overgang mellem dagtilbud og skole. Den er inddelt i kapitler, som vedrører:

- Organisering og lovgivning (kapitel 2)
- Professionel kontinuitet (kapitel 3)
- Læreplaner og pædagogisk kontinuitet (kapitel 4)
- Udviklingsmæssig kontinuitet (kapitel 5)
- "Policy pointers" – pointer der kan inspirere politikudvikling (kapitel 6)

Nedenfor opsummeres udvalgte pointer fra undersøgelsen. Uddybende beskrivelser findes i de enkelte kapitler i rapporten, som kan købes på OECD's hjemmeside: <http://www.oecd.org/edu/starting-strong-v-9789264276253-en.htm>

Hvad siger forskningen?

Eksisterende forskning peger på følgende elementer, som vigtige i at opnå vellykkede overgange fra dagtilbud til skole:

- Dagtilbud og skoler har et fælles syn på overgangen fra dagtilbud til skole
- Tilpasning og balance i forhold til, hvad og hvordan børn lærer i dagtilbud og skole, så det er sammenhængende (bl.a. i form af læreplaner og pædagogisk praksis).
- Fælles forståelser af børns individuelle forskelle, og hvordan hvert barn lærer forskelligt.
- Samarbejdspraksis mellem pædagogisk personale i dagtilbud og lærere i skolen, fx ved at dele skriftlig information om børns udvikling og oplevelser.
- Fælles pædagogisk forståelse blandt personale i dagtilbud og skoler gennem kompetenceudvikling.
- Tilpasning af arbejdsvilkårene for personale i dagtilbud og skoler, så de ligner hinanden.
- Fleksibilitet og lydhørhed i forhold til individuelle behov i kommuner, familier og hos det enkelte barn.
- Samarbejde mellem personale, ledere, forældre og lokalsamfund baseret på gensidig kommunikation, inklusion, tillid og respekt.

Hvilke tendenser ses på tværs af landene?

Organisering og lovgivning:

- Der lægges i stigende omfang vægt på behovet for gode overgange mellem dagtilbud og skole i politiske dokumenter, herunder lovgivning og rammer for læreplaner. Det har forpligtet lokale myndigheder, dagtilbud og skoler til at implementere politikker og praksis, der imødekommer det.
- Ansvar for dagtilbudsområdet er i stigende grad integreret i undervisningsministerier, hvilket letter samarbejdet og kan styrke sammenhængen mellem dagtilbud og skoler.

- Politik og praksis vedrørende overgangen fra dagtilbud til skole kan variere meget inden for det enkelte land, og tilrettelægges ofte lokalt af dagtilbud og skoler.
- Der foretages sjældent separate målinger af børns overgange. Målinger vil ofte være inkluderet i bredere kvalitetsmålinger. Forældreundersøgelser/spørgeskemaer til forældre er det mest almindelige værktøj efterfulgt af målinger på børneniveau (fx porteføljer eller måling af børns kompetenceudvikling).
- De årlige udgifter pr. barn er lavere i 0-3-årsinstitutioner end 3-6-årsinstitutioner i to tredjedele af de deltagende lande.
- Mange børn oplever flere end en overgang, før de starter i skole (gælder for 50 % af de deltagende lande). Det skyldes, at mange lande har en inddeling tilsvarende den danske med hhv. vuggestue/dagpleje og børnehave.
- Obligatorisk uddannelse kan begynde allerede i 3-årsalderen. For de fleste børn er uddannelse dog først obligatorisk fra 6-årsalderen. Der ses store forskelle blandt landene: fra tre år (Ungarn og Mexico) til syv år (Sverige). Obligatorisk uddannelse begynder som oftest med grundskolen. I 40 % af landene begynder den obligatoriske uddannelse dog i dagtilbuddet.
- En separat overgangsklasse, -år eller -gruppe er i over halvdelen af landene tilgængelig for børn i deres sidste år i dagtilbuddet. I næsten halvdelen af disse lande er denne fase obligatorisk.

Professionel kontinuitet:

- Viden om overgange er ofte en del af det pædagogiske personales og læreres uddannelse (for dagtilbudspersonalet i 17 ud af 22 lande, for lærere i grundskolen i 15 ud af 22 lande) og deres efteruddannelse (for dagtilbudspersonale gælder det i 13 ud af 22 lande, for lærere gælder det i 13 ud af 22 lande).
- I to tredjedele af landene er det krævede kvalifikationsniveau det samme for pædagogisk personale i dagtilbud som for grundskolelærere.
- Pædagogisk personale i dagtilbud bruger ofte kortere tid på opgaver, hvor de ikke er i direkte kontakt med børnene, end lærere i grundskolen gør (i 11 ud af 19 lande).

Læreplaner og pædagogisk kontinuitet:

- I 78 % af de deltagende lande er læreplanerne for dagtilbud og skole sammenhængende: 54 % af landene ensretter læreplanerne for de to niveauer (f.eks. Chile, Tyskland og Finland), mens 24 % har fuldt integrerede læreplaner (fx Italien og Schweiz).
- Der ses en tendens til, at mange lande medtager nye temaer i lovgivningen vedrørende læreplanerne for institutioner på 3-6-årsområdet (i DK svarende til børnehaven) for at afspejle nutidens samfund. Det kan bl.a. omfatte "sundhed og trivsel", "etik og medborgerskab", "socialvidenskab", "it-færdigheder" og "fremmedsprog". Tilføjelserne medfører generelt, at læreplanerne i højere grad kommer til at ligne læreplanerne for grundskolen.
- I 69 % af landene er der flere børn pr. voksen i de første år af grundskolen, end der er i de sidste år i dagtilbuddet.

Udviklingsmæssig kontinuitet:

- I 93 % af landene forberedes børnene på overgangen til skolen gennem aktiviteter i løbet af det sidste år i dagtilbuddet. De mest almindelige overgangsaktiviteter er besøg på skolen (93 %), informationsmøder for forældre (93 %) og "prøve"-dage på skolen (85 %).
- Det varierer i hvilket omfang børns synspunkter inddrages i overgangsforløbet. Nogle lande har fastsat vigtigheden af børneinddragelse gennem læreplaner og/eller lovgivning (f.eks. Danmark, Finland, Norge, Sverige og Wales). I praksis ses det dog, at inddragelsen af børns perspektiv varierer på tværs af kommuner, dagtilbud og skoler.
- De fleste lande (74 %) tilbyder støtte til børn med særlige behov (fx fra psykologer eller socialrådgivere) under eller efter overgangen mellem dagtilbud og skole.
- Der er ofte mere samarbejde mellem pædagogisk personale og forældre i dagtilbud end i skolen. For eksempel er udveksling af information om børns udvikling mere udbredt i dagtilbud end i skolen (henholdsvis 93 % og 70 %).

- Der eksisterer mange former for samarbejde mellem personale i dagtilbud og skoler, herunder personaleudveksling, udveksling af informationer om børns udvikling og dannelse af professionelle netværksgrupper.

Undersøgelsen fremhæver følgende pointer til inspiration for politikudvikling:

- Det anbefales at sætte større fokus på at gøre skolerne klar til børnene, fremfor at gøre børnene klar til skolen. Der bør være et børnecentreret perspektiv på overgangen fra dagtilbud til skole, hvor kulturen i både dagtilbuddet og skolen tilpasses barnets behov.
- Myter og misforståelser knyttet til overgangen skal aflives. Der eksisterer fx nogle steder en opfattelse af, at gode overgange er et spørgsmål om at tilpasse dagtilbuddets praksis til skolernes samt at etablering af et samarbejde mellem dagtilbud og skole er tilstrækkeligt. Der er behov for at udbrede viden om, at overgange er komplekse, dynamiske processer, som børn kan have svært ved at tilpasse sig. Gode overgange kræver, at mange parter tager fælles ansvar, herunder forældre, sociale tilbud, pædagogisk personale i dagtilbud, skolelærere, nationale og lokale myndigheder.
- Det bør udforskes, hvordan strukturelle udfordringer, der besværliggør samarbejde og kontinuitet i overgangen, kan overkommes. Det handler bl.a. om personalets muligheder for at tilrettelægge gode overgangsforløb, herunder de juridiske rammer for samarbejdet mellem parterne.
- Der bør sættes fokus på den lokale ledelse, støttet af en klar national politisk ramme, for at sikre, at lokale og individuelle behov i tilrettelæggelsen af børns overgang kan imødekommes.
- Der bør sættes fokus på de børn, der er særligt udsatte i forbindelse med overgangen. Det indebærer en systematisk tilgang, som ikke blot involverer dagtilbud og skoler, men også fx sundheds- og socialtilbud til familien. Det kræver samtidig en dybere forståelse for de særlige udfordringer, der kan være med hensyn til disse børn og nye tilgange til et tættere forældresamarbejde.
- Det anbefales at give støtte til forskning og dokumentation, som kan informere politikudviklingen på området.